

Meer info op www.sigmaplan.be

- 1 *Wat is het Sigmaplan?*
- 3 *Hagemeersen, Hof ten Rijen en Bulbierbroek*
- 4 *Weymeerbroek*
- 5 *Groot Broek en Klein Broek*
- 6 *De Bunt*
- 7 *Enkele termen toegelicht*
- 8 *Meer informatie*

Welkom in de Durmevallei

Het geactualiseerde Sigmaplan maakt het Zeescheldebekken veiliger en natuurlijker, zonder daarbij de economische en recreatieve mogelijkheden uit het oog te verliezen. De Durmevallei speelt daar een enorm belangrijke rol in.

In deze eerste nieuwsbrief maak je kennis met het Sigmaplan, het project Durmevallei en de deelgebieden. Je leest wat een gecontroleerd overstromingsgebied is en je komt te weten welke natuurtypes je er straks terugvindt.

Misschien bezocht je in juni 2009 de infotentoonstelling naar aanleiding van het openbaar onderzoek van het Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan (GRUP) in AC De Zaat in Temse? Heel wat opmerkingen over het ontwerp van het GRUP zijn intussen verwerkt en meegenomen in het definitieve GRUP dat de Vlaamse Regering vaststelde op 26 maart 2010.

Nu de start van de werken nadert, ontvang je regelmatig een nieuwsbrief. Zo blijf je op de hoogte!

Wat is het Sigmaplan?

monding van de Durme in de Schelde

Naar een veiliger en natuurlijker Zeescheldebekken

Een aantal van onze Vlaamse waterwegen zoals de Schelde staan in open verbinding met de Noordzee. Hierdoor zijn ze gevoelig aan zowel stormen als zeespiegelstijging onder invloed van klimaatverandering. In het dichtbevolkte Vlaanderen is een goede bescherming tegen overstromingen dan ook van groot belang.

Met het Sigmaplan werken we aan een veiligheidssysteem dat op een natuurlijke manier bescherming biedt. Ruimte voor water is daarbij het leidende principe. Eerdere overstromingen wezen immers uit dat enkel hoge dijken bouwen geen duurzame oplossing biedt. Het Sigmaplan combineert de versteviging en de verhoging van dijken met de aanleg van overstromingsgebieden.

Naast veiligheid staat ook het herstellen van de natuurwaarde van het Zeescheldebekken centraal. Zo komt Vlaanderen haar internationale engagementen na. Meer ruimte voor de rivier betekent tegelijk dat het in de toekomst aantrekkelijk blijft om langs de Schelde te wonen, te werken en te ontspannen. Het Sigmaplan staat garant voor een ambitieuze, multifunctionele en robuuste vorm van waterbeheer.

De rol van Durmevallei

Het Sigmaplan beschermt de Durmevallei beter tegen overstromingen. Gecontroleerde overstromingsgebieden langs de Schelde bergen rivierwater bij een noordwesterstorm. Dan daalt het waterpeil in de Schelde en stroomt er minder water van de Schelde in de Durme bij extreem hoge waterstanden. Bovendien geeft het ontpolderde gebied Groot Broek en Klein Broek de Durme meer ruimte aan haar monding. Daardoor neemt de kracht af waarmee het water van de Schelde in de Durme stroomt en verkleint zo de kans op overstromingen.

Het grootste deel van de Durmevallei ligt in Europees vogel- en habitatrichtlijngebied, een afgebakende zone om natuurlijke habitats en hun wilde fauna en flora te beschermen en te herstellen. De Durmevallei vormt een belangrijk broed- en overwinteringsgebied van trekvogels. Waardevolle zoetwater getijdennatuur en wetlands dragen bij tot de ontwikkeling van een gezond en veerkrachtig rivierenland. Dit alles is een extra troef voor recreanten.

Hagemeersen, Hof ten Rijen en Bulbierbroek

Wetlands

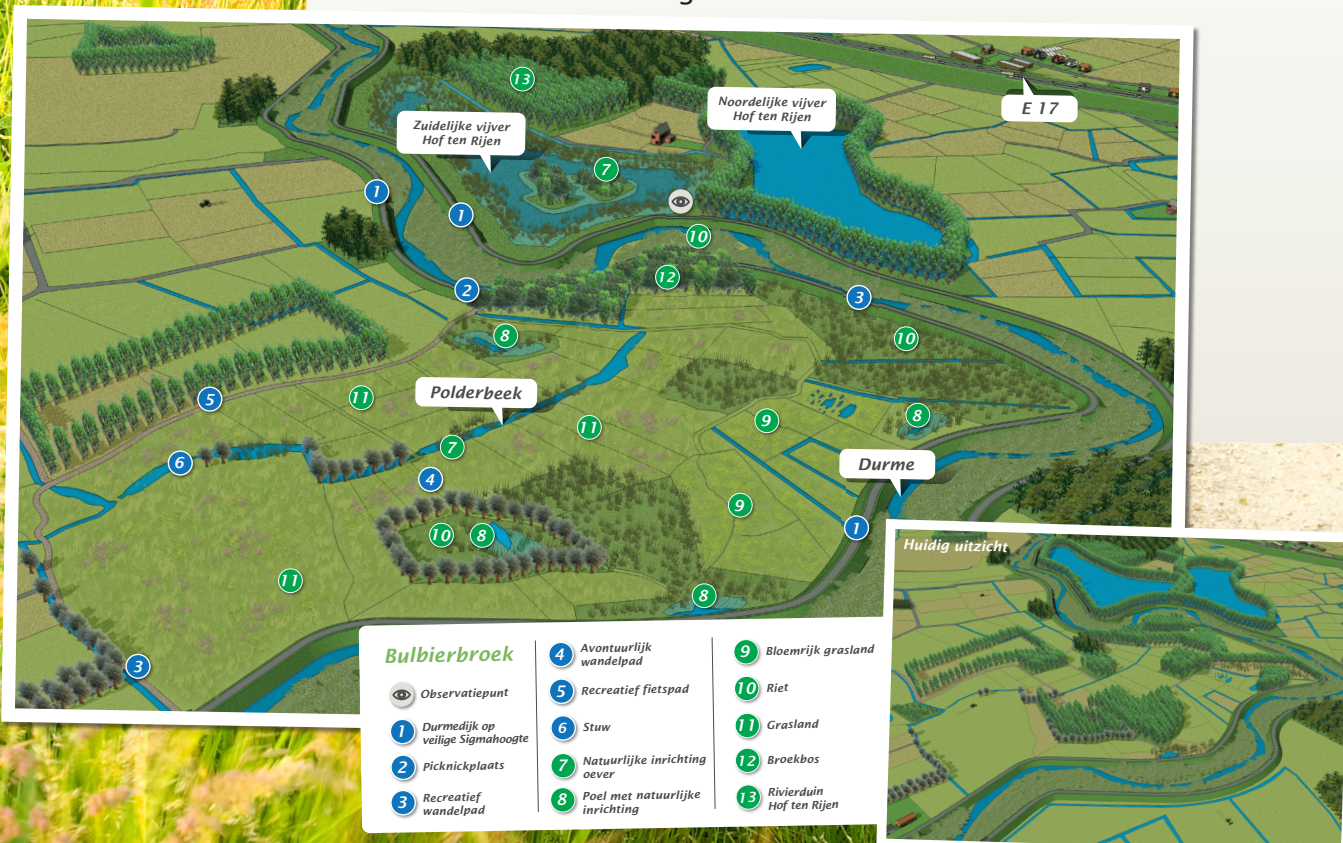
Eerst vormen plaatselijke landbouwers het **Bulbierbroek** om. Ze verschrallen het weiland zodat er bloemrijke graslanden kunnen ontstaan. Populieren worden gekapt om het open landschap te herstellen (zie p. 4). In een volgende fase gaan we door met de vernatting van het gebied door de grondwaterstand te verhogen. In de rietgordels die zich ontwikkelen, huizen straks heel wat bijzondere moerasvogels zoals blauwborst, kleine karekiet en porseleinhoen.

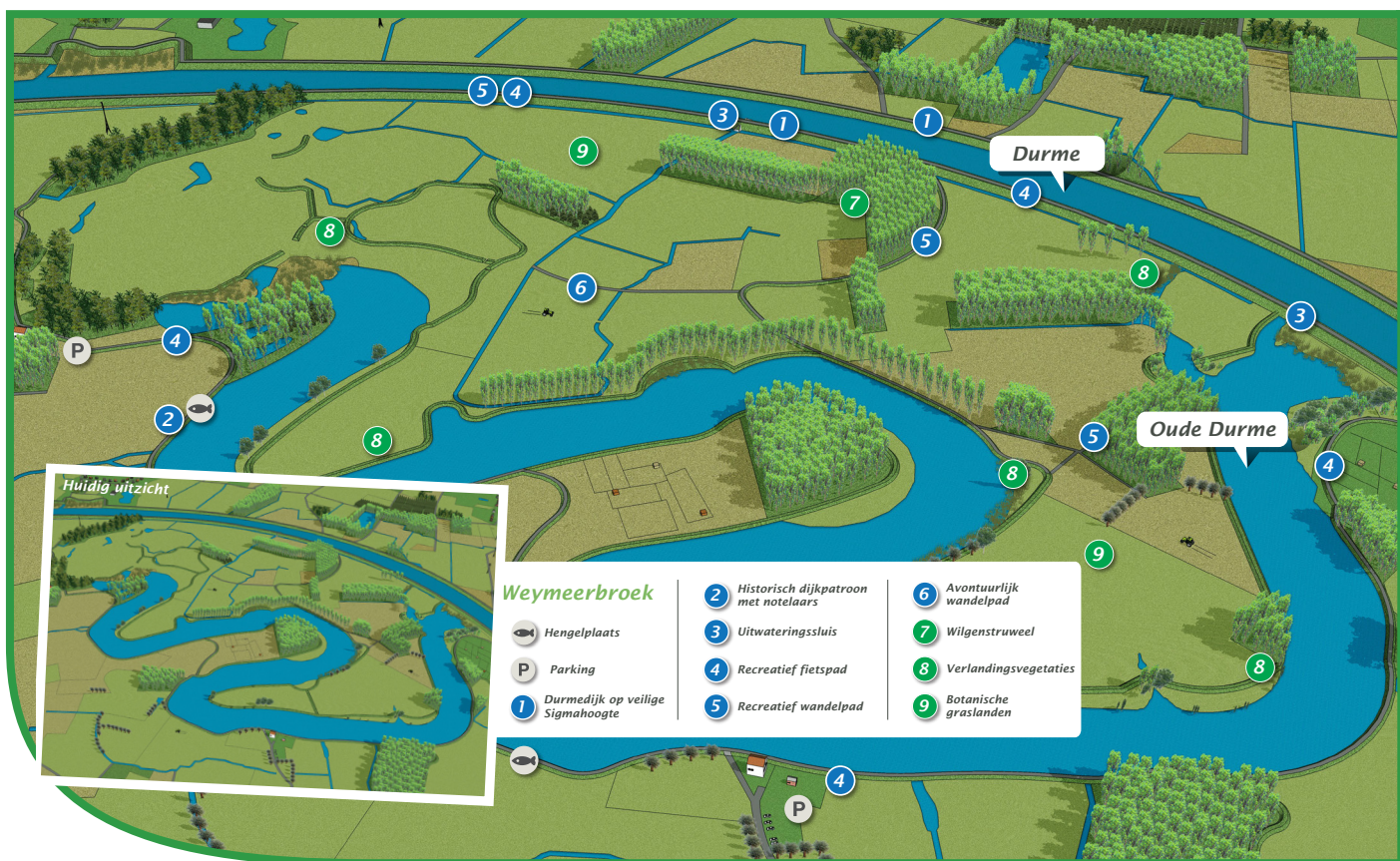
Hagemeersen is vandaag al een vochtig gebied met bloemrijke graslanden. In het oostelijke deel van de Hagemeersen willen we deze graslanden verder ontwikkelen. Het westelijke deel zal spontaan evolueren van ruigte naar moerasbos.

De **zuidelijke vijver van Hof ten Rijen** is nu erg diep en heeft steile oevers, wat het waterleven belemmert. Door de vijver minder diep te maken en de oevers natuurlijk en minder steil in te richten, verbeteren de groeikansen van waterplanten en vinden vele waterdieren er een thuis. Dankzij het Sigmaplan bruist de vijver straks van leven.

Timing

Het aanleggen van wetlands neemt meerdere jaren in beslag. Vanaf 2010 starten de voorbereidingswerken.

Weymeerbroek

Wetlands

Ook in **Weymeerbroek** zullen landbouwers de natte graslanden beheren. Met de ontwikkeling van deze graslanden streeft het Sigmapijn een grote rijkdom aan planten- en diersoorten na. De omvorming naar wetland gebeurt zoals in Bulbierbroek. In een eerste fase maaien landbouwers op goed uitgekende tijdstippen om een bloemrijk grasland te bekomen. In een volgende fase verhogen we de grondwaterstand. Naast deze kenmerkende graslanden, ontwikkelen zich in de rand van Weymeerbroek ook rietkragen en moerasbos.

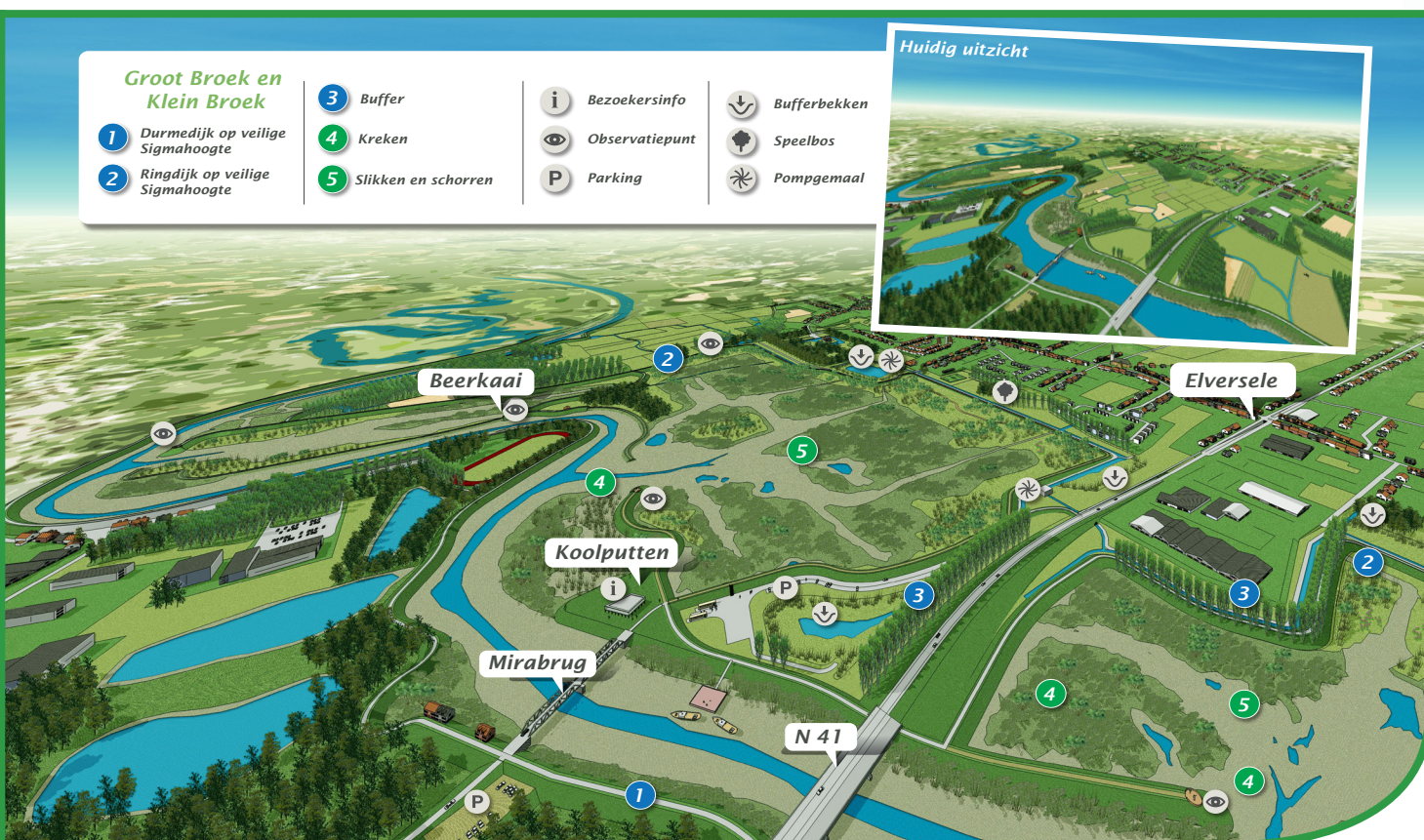
Door de recenter aangeplante populieren te verwijderen, herstellen we het open meersenlandschap dat ooit zo typerend was voor de Durmevallei. Voor elke boom die verdwijnt, komt elders minstens één nieuwe in de plaats. Zo zullen er niet minder, maar meer bomen staan in Vlaanderen.

De Oude Durme, haar historische dijken en jaagpaden kenmerken het gebied. Het waardevolle streekeigen erfgoed mag niet verloren gaan. Het Sigmapijn behoudt ook de notelaars op de dijken en zet de reeds aangevatte historische heraanplanting voort.

Timing

- 2010: Bespreking beheercontracten met landbouwers
- Start voorbereiding natuurwerken in Weymeerbroek
- 2010-2011: Kappen en heraanplanten van bomen, omvormen van bospercelen
- 2011: Start omvorming gebieden naar bloemrijke graslanden
- 2012: Infrastructuurwerken (vnl. graafwerken)
- 2013-2014: Aanleg en afwerking van de recreatieve voorzieningen
- Vanaf 2015: Grondwaterstand verhogen

Groot Broek en Klein Broek

Getijdennatuur

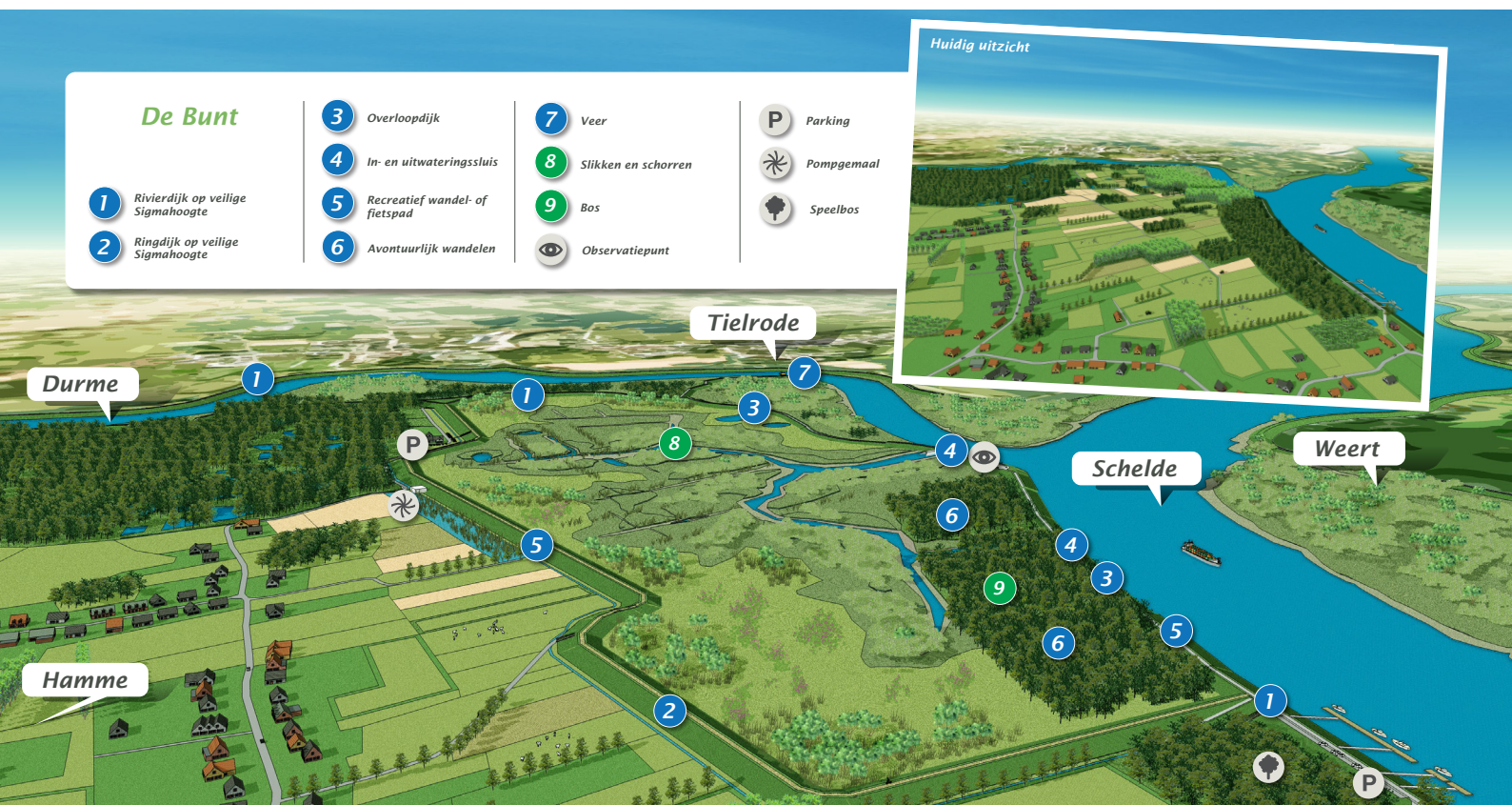
Door het gebied Groot Broek en Klein Broek te ontpolderen, vermindert de kracht van het water dat bij vloed vanuit de Schelde in de Durme stroomt. Zo helpen we opslibbing te verminderen en het evenwicht in de rivier te herstellen. Bovendien vangt het gebied ook hogere vloedgolven op bij springtij en stormtij.

Omdat het water straks tweemaal per dag het gebied in- en uitstroomt, ontstaat zoetwater getijdennatuur, zeldzaam in Europa. Een paradijs voor zoogdieren, vissen en vogels zoals kwak, rietgors en buidelmees die omwonenden straks kunnen bewonderen. Aan de rand van het gebied kunnen jong en oud ravotten in speelbossen.

De **Koolputtensite** wordt vernieuwd en krijgt een toeristisch-recreatieve bestemming als toegangspoort tot de Durmevallei. Hoe de site er precies uit zal zien, is nog niet bepaald. De **Beerkaai** blijft behouden. Het historische gebouw staat over enkele jaren midden in ontpolderd gebied, maar blijft bereikbaar; behalve dan bij extreme stormen. Op alle andere dagen geniet je er van een uniek uitzicht op het afwisselende waterlandschap.

Timing

2010: Aanvraag stedenbouwkundige vergunning
 2011: Aanleg zandstock voor ringdijk
 Vanaf 2011: Aanleg ringdijk
 Vanaf 2015: Ontwikkeling slikken en schorren

De Bunt

Gecontroleerd overstromingsgebied met getijdennatuur

De Bunt maakt de Durme- en Scheldevallei straks heel wat veiliger. Dankzij de aanleg van een gecontroleerd overstromingsgebied op deze strategische locatie daalt het waterpeil in de Schelde bij stormtij waardoor deze ook minder water in de Durme stuwt. De dijken langs beide rivieren houden dan beter stand, ook bij extreem hoge waterstanden.

Het gecontroleerde overstromingsgebied in De Bunt zal slechts enkele keren per jaar water bergen; bij stormtij. De rest van het jaar pronkt het gebied met zeldzame slikken en schorren. Die ontwikkelen zich door dagelijks een beperkte hoeveelheid Scheldewater in en uit het gebied te laten stromen via in- en uitwateringsconstructies (zie werking van een gereduceerd getijdengebied p.7).

De aanleg van De Bunt gebeurt in twee fasen, zodat landbouwers extra tijd krijgen om hun bedrijf aan te passen. Een tijdelijke tussendijk splitst het gebied in twee delen. De werken starten eerst in het noordelijke deel, enkele jaren later volgt het zuidelijke deel.

Het domeinbos blijft grotendeels behouden. Joggers en wandelaars halen er een frisse neus. Waterwegen en Zeekanaal NV bekijkt de mogelijkheden om een deel van het domeinbos in te richten als speelbos.

Timing

2010: Aanvragen stedenbouwkundige vergunning
2011: Start bouw ringdijk en voorlopige tussendijk
2015: Ingebruikname noordelijk deel
2016: Voorbereidende werken in zuidelijk deel
2017: Inwerkingtreding zuidelijk deel

De Bunt fase 1 met tussendijk

Enkele termen toegelicht

Gecontroleerd overstromingsgebied

Bij een noordwesterstorm al dan niet in combinatie met springtij en/of hoge bovenafvoer stijgt het waterpeil in de Schelde en haar zijrivieren tot een gevaarlijke hoogte. Door de rivier bij dergelijk noodweer te laten overstromen in gecontroleerde overstromingsgebieden, vermindert het overstromingsgevaar aanzienlijk in de kwetsbare bebouwde zones. In Groot-Kruibeke aanschouw je de geboorte van zo'n project van op de eerste rij. Bezoek de infokeet of neem een kijkje op www.sigmaplan.be/kbr.

Ontpoldering

Bij een ontpoldering krijgt de rivier meer ruimte door een bepaalde landstrook toe te voegen aan haar stroomgebied. Een nieuwe ringdijk omsluit het afgebakende gebied en garandeert de bescherming van de achterliggende woonkernen. Dankzij bressen in de rivierdijk of het verwijderen van (een deel van) de oude dijk, kan het rivierwater in en uit het gebied stromen. Het Hedwige-Prosperproject op de Vlaams-Nederlandse grens is een prachtig voorbeeld van een ontpoldering met bressen in de oude rivierdijk. Bezoek de infokeet of verzamel een groep voor een geleid bezoek. Via www.sigmaplan.be/hedwige-prosperproject vind je alle info terug.

Gereduceerd getijdengebied

Gecontroleerde overstromingsgebieden met getijdennatuur zijn uniek in de wereld en van Belgische makelij. Een ingenieus sluizensysteem laat bij vloed een beperkte hoeveelheid rivierwater het gebied instromen en zorgt ervoor dat bij eb het gebied opnieuw leegstroomt. Zo ontstaan waardevolle slikken en schorren. Het proefproject Lippenbroek in Hamme toonde al mooie resultaten. Meer info op www.lippenbroek.be.

Getijdennatuur

Getijdennatuur met slikken en schorren ontstaat wanneer water tweemaal per dag een gebied in- en uitstroomt. Deze natuurvorm vind je traditioneel terug aan de oevers van een getijdenrivier, dus ook langsheen de Durme. Onder meer door inpolderingen werden slikken en schorren een schaars goed. Slikken zijn het gedeelte van de oever dat de rivier bij elke vloed overspoelt. Slechts weinig planten houden het hier uit. In de modder krioelt het wel van minidiertjes zoals wormen, een ideale maaltijd voor eenden en steltlopers. Bij elk getij zet het water een dun laagje slib af waardoor slikken op bepaalde plaatsen opslibben. Langzamerhand steken deze opgehoogde delen boven de gemiddelde hoogwaterlijn uit, ze vormen dan schorren en zullen niet meer dagelijks overspoelen.

Wetland

Natte natuurgebieden zonder getijdenwerking heten 'wetlands' in het Sigmaplan. Daar zorgen bloemrijke graslanden, fraaie rietkragen, natte ruigtes en moerasbos voor het nodige spektakel. Welke vegetatie je in welk gebied precies terugvindt, hangt af van de manier van beheren. Wetlands vormen een onuitputtelijke voedselbron voor vele dieren, en bieden hen de ruimte om te verpozen en te nesten. Het meest bekende wetland in de buurt is het Molsbroek in Lokeren. Meer info op www.vzwdurme.be.

Meer informatie

Je leest de laatste nieuwtjes op www.sigmoplan.be. Daar ligt bovendien een uitgebreide algemene nieuwsbrief over dit project voor je klaar. Verkies je een gedrukt exemplaar of heb je bijkomende vragen? Geef ons dan zeker een seintje via info@sigmaplan.be of bel naar 03 224 67 11.

De werken in de projectgebieden starten in 2011. Dan installeren we ook een infopunt waar je terecht kan met al je vragen. Intussen spreken we met lokale besturen en betrokkenen om de hinder voor omwonenden zoveel mogelijk te beperken. We ontvangen jouw ideeën graag via bovenstaande contactgegevens.

dotterbloem

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:
Waterwegen en Zeekanaal NV
Afdeling Zeeschelde
ir. Wim Dauwe,
Lange Kievitstraat 111-113, bus 44
2018 Antwerpen

Redactie & foto's:
Agentschap voor Natuur en Bos, JusBox,
Soresma, Vilda, Waterbouwkundig labo,
Waterwegen en Zeekanaal NV
Gedrukt op gerecycleerd papier

www.sigmoplan.be